

Szabadságot és rabszolgákat!

Russ Castronovo:

Fathering the Nation. American Genealogies of Slavery and Freedom.

Berkeley and Los Angeles, CA:
University of California Press, 1995.
282 old.

Castronovo azzal a céllal írta könyvét, hogy felhívja a figyelmet az Egyesült Államokban az 1789 és 1865 közötti időszak „ellenemlékei” egy csoportjára. Ezek az „ellenemlékek” ellentmondásban állnak az uralkodó emlékekkel, mely szerint amikor az Alapító Atyák életre hívták a nemzetet, azt a szabadság egyértelmű örökségével ruházták fel. Castronovo szerint ezt az uralkodó emléket csak úgy lehetett fenntartani, hogy az utókor a rabszolgaság intézményét a szabadság eme örökségétől való ideiglenes aberrációként értelmezte. Ez úgy valósulhatott meg, hogy a déli Alapító Atyákat, köztük Washington, Jefferson és Madisont rabszolgatartó mivoltuktól elválasztva tárgyalták. Valójában az északiak – köztük Emerson – számára ezek az Alapítók nem is számítottak délieknek. Miután a polgárháború során a rabszolgaságellenes északiak megszerezték az ellenőrzést a nemzeti identitás felett, a déli fehérek 1830-1860 közötti nemzedékét kizárták a nemzet fogalmából. Washington, Jefferson és Madison republikánusok és a szabadság létrehozói voltak. 1830 déli politikusai viszont nem amerikaiakként, hanem új-középkori zsarnokokként jelennek meg a polgárháború utáni időszak északi nemzetfelfogásában.

Castronovo szerint azonban 1830 déli fehér férfijai Washington, Jefferson és Madison fiai és unokái voltak. Castro-

novo Benedict Anderson *Imagined Communities*¹ című műve alapján tudja, hogy a modernkori történetírás alapvető művészi szerepet játszott a modernkori nacionalizmus létrehozásában. Ez a történetírás a nemzeteket elkülönült, autonóm közegben létező entitásokként képzelte el, melyek mindegyike egységes, organikus népekből áll. David Levin 1959-ben megjelent *History as Romantic Art*² című munkájában mutatott rá arra, hogy az amerikai polgárháború idején alkotó négy legfontosabb északi történész, George Bancroft, Francis Parkman, John Motley és William Prescott azért tudtak elképzelni egy ilyen organikus népet az Egyesült Államok területén, mivel tudatosan kirekesztették a bennszülötteket, a feketéket és a mexikói amerikaiakat az „amerikai” történelemből. Számukra csak az anglo-protestánsok lehettek az Egyesült Államok polgárai. A többi, idegen nép arra volt ítélve, hogy eltűnjön a nemzeti tájképből.

Levin könyve korai példája volt annak az „esztétikai” forradalomnak, melynek során az 1950-es és 1960-as évek „amerikai” történész-nemzedéke ráébredt arra, hogy tanáraik az 1930-as években csatlakoztak az anglo-protestáns rasszizmus hagyományához, egy olyan örökséghez, amit a Levin által tárgyalt történészek, valamint a rákövetkező történész-nemzedékek az Alapító Atyáktól örökölték, és amely mindaddig élt, amíg az organikus anglo-protestáns „amerikai” nép esztétikai tekintélye el

¹ Benedict Anderson: *Imagined Communities*. New York, 1983.

² Levin, David: *History as Romantic Art*. Palo Alto, 1959.

nem veszítette meggyőző erejét a második világháború utáni időszakban.³ Ez az esztétikai forradalom tette lehetővé az olyan tudósok számára, mint Anderson, hogy a homogén népek történetét képzeltbeli és időben véges konstrukcióként közelítsék meg. E tudományos dekonstrukciós lendület tovább tart. Példa erre Prasenjit Duara *Rescuing History from the Nation*⁴ című munkája, amely erőteljes elemzést ad a mai Kína és India történetírásairól, melyek az 1830-as évek atlanti nemzeteihez hasonlóan az egységes népek látomását erőltették rá az óriási mértékű kulturális sokszínűsége.

Ugyanakkor Castronovo nem hangsúlyozza Andersonnak azt a nézetét, miszerint az organikus népek modelljét – amely később a világ más területein is befolyást gyakorolt – egyidejűleg alkották meg az Atlanti-óceán mindkét partján 1770 és 1830 között. Ehelyett kritikáját egy mai amerikai művelődéstörténész, Sacvan Bercovitch munkájában kifejeződő organicizmus ellen irányítja. Bercovitch, akiben nem merül fel – vagy hidegen hagyja – az a lehetőség, hogy az Egyesült Államok nacionalizmusa létrejöttét tekintve nem korábbi az angol, francia, német, argentin, chilei vagy brazil nacionalizmusnál, az Egyesült Államok jövőorientált jeremiáját Európa múltbarévedő jeremiájával állította szembe. Amint azt Bercovitch megfogalmazza *The American Jeremiad* című könyvében,⁵ az európai jeremiád sokkal inkább a közép-

kori Európát idézte meg, mint a modernkori nyugat-európai kultúrát, amely a fejlődés eszméjének megalkotásával az Alapító Atyák elképzelt világához szolgált alapul.

Bercovitch azzal érvelt, hogy a jeremiád retorikai rituáléján keresztül – mely az eredeti, a nemzet apoteózisának ígéretétől való eltávolodást fogalmazta meg – lehetséges volt a jövőndőlés, miszerint a hanyatlást majd sikerül megállítani, az eredeti nemzeti ígéretet helyreállítani. Így módon, Bercovitch szerint, a hanyatlás kritikusait vissza lehetett fogadni a nemzeti konszenzusba és meg lehetett őrizni a szent és időn kívüli nemzet illúzióját. Castronovo, aki egy olyan tudományos kultúrába nyert beavatást, amely a modern nemzetet időben létezőként képzei el, ezzel szemben azt írja, hogy „le akarom bontani a nemzeti narratíva építményét” (5. o.), mely „egykoron a kohézió színtere volt, de mára olyan részekre esett szét, melyeket a vetélkedés, kirekesztés és elnyomás jellemez.” (6. o.) Ezért, „amikor Amerikát úgy olvassuk mint egy történetekből álló sokszínű mozaikot, felmerül annak lehetősége, hogy azokat a szövegeket, amelyeket az amerikai kultúra megértéséhez olvasunk, olyan módon olvassuk újra, amely megakadályozza a nemzeti narratíva koherenciára és homogenitásra való törekvését.” (6. o.)

Castronovo tehát a modernkori történetírás egynemű művészi formáját, mely a népekről szóló látomását is magában foglalja, a genealógia művészi formájával akarja helyettesíteni. Úgy véli, hogy a genealógia az, amely képes feltárni a különbségeket apák és fiúk között. Meg tudja mutatni, hogy a fiúk miként gyilkolják meg apáikat, mialatt apákká válnak. Valamint azt is, hogy a kultúra mindig dinamikus. Évekkel

³ Noble, David W.: *Revocation of the Anglo-Protestant Monopoly: Aesthetic Authority and the American Landscape*. Soundings. Vol. 79. (Spring 1996)

⁴ Duara, Prasenjit: *Rescuing History From the Nation*. Chicago, 1995.

⁵ Bercovitch, Sacvan: *The American Jeremiad*. Madison, 1978.

ezelőtt Roy Wagner antropológus *The Invention of Culture*⁶ című munkájában azt az elméletet fogalmazta meg, mely szerint a kulturális változás elkerülhetetlen, ha az individuumok hozzáfognak, hogy megvalósítsák azoknak a hagyományoknak az általuk adott saját értelmezését, amelyekbe korábban beavatást nyertek. Wagner úgy véli hogy a hagyomány létezéséről csak az egyének cselekvésein keresztül szerzünk tudomást. Úgy tűnik, hogy Castronovo hasonlóképpen érvel. Wagner ugyanakkor azt vallja, hogy a modern kulturális közösségek – a hagyományosaktól eltérően – azt tanítják a tagjaiknak, hogy nem szabad megváltoztatniuk a szabályokat, melyeket az idősebbek hagyományoztak rájuk. Wagner úgy véli, hogy a modern kor népei ráébredtek a hagyomány illékony voltára, és azt remélték, elmenekülhetnek az idővel terhelt hömpölygése elől. Ezért van az, mondja Wagner, hogy a modern kultúrákat – a hagyományosaktól eltérően – súlyos generációs konfliktusok jellemzik. Fontos megjegyezni, hogy a nemzeti történelmet író történészek nemzedékei úgy érezték, meg kell védeniük nemzeteiket az időtől, míg Castronovo generációjából jó néhányan úgy látják, a nemzetek mozognak az időben. Ugyanakkor azt is fontos látni, hogy a korábbi történésznemzedékek szükségesnek érezték azoknak az alternatív emlékeknek az elfojtását, amelyekről Castronovo úgy véli, hogy bizonyítják a nemzet kapcsolát az idővel.⁷

Castronovo azonban nem helyezi el tudatosan önmagát abban a kulturális pillanatban, ahol minden nemzet szentsége, örökkévaló léte megkérdőjeleződik.⁸ Jellemző módon amerikai kultúráról beszél (így, egyes számban), holott kortársai közül mások, akik szintén kétségbe vonják az egynemű népek létezését, amerikai kultúráról beszélnek. Úgy használja az amerikai kifejezést, ahogy Lincoln és Melville tették, és implicite megfosztja az összes többi észak- és dél-amerikai nemzetet attól a lehetőségtől, hogy amerikai kultúrák legyenek. Így tehát David Levinhez és Sacvan Bercovitch-hoz hasonlóan érdeklődésének homlokterében az anglo-amerikai atyák anglo-amerikai fiai állnak. Ugyanakkor Levinnel és Bercovitch-csal ellentétben érdeklik az afro-amerikaiak, akik a szó szoros és átvitt értelmében az Alapító Atyák fiai voltak. Azzal viszont, hogy egyes számban használja az amerikai kultúra kifejezést, amelybe beleérti mind az anglo-amerikaiakat, mind pedig az afro-amerikaiakat, Castronovo kirekeszti belőle azokat az amerikaiakat, akik nem tudnak vagy nem akarnak azonosulni az Alapító Atyák genealógiájával. A Castronovo által tárgyalt időszakban – 1789-1865 – ez a bennszülött és mexikói amerikaiakat jelenti. Habár nincs tudatában annak, hogy narratívájából hiányoznak azok az amerikaiak, akiknek a kultúrái megelőzik az anglo-amerikaiakét, tisztában van azzal, hogy genealogikus megközelítésével kirekeszti az anglo-amerikai és afro-amerikai nőket. Tudja, hogy narratíváját korlátozza a patriarchális világ, amely az Alapító Atyák öröksége. Castronovo szavaival élve az Atyák azzal, hogy „kizárták az anyákat a genealógiájukból, véget vetet-

⁶ Wagner, Roy: *The Invention of Culture*. Chicago, 1981.

⁷ Noble, David W.: *Historians Against History*. Minneapolis, 1965.; Novick, Peter: *That Noble Dream: The Objectivity Question and the American Historical Profession*. New York, 1988.

⁸ Guehenno, Jean-Marie: *The End of the Nation-State*. Minneapolis, 1995.

tek az egyéb, maternális eredetű örökségekből származó esetleges komplikációknak, és így lehetővé vált a fiúk számára, hogy megakadályozzák egy olyan örökség szétosztását (a lányok és rabszolgagyermek között, akiket csak az anyjuk ismert el), amelyet a történelemben működő filiális metaforák biztosítottak számukra.” (13. o.)

Castronovo nagy szolgálatot tesz a történészeknek azzal, hogy emlékeztet rá, az apáiknak hűséget esküdő anglo-amerikai fiúkat megosztotta az Északhoz illetve Délhez való tartozás ténye. Fontos, hogy valaki emlékeztessen bennünket arra, hogy Melville és Lincoln, amikor megfogalmazták a rabszolgaság kritikáját, súlyosabb apagyilkosságot követtek el mint déli fivéreik. Melville és Lincoln – Castronovo meghatározásával élve – a genealógiai ironia csapdájába estek, amelyben feltárultak a szabadság nemzeti narratívájában rejlő ellentmondások. A genealógiai ironia Castronovo szerint szintén jellemző volt az egykori rabszolgák – William Wells Brown és Frederick Douglass – írásaira. Míg Melville és Lincoln bizonyos fokig tiszteltetlenné váltak az Atyák iránt, Castronovo perspektívájából tekintve a dolgot ez még inkább igaz Brownra és Douglassra nézve. Brown *Clotel* című regényében egy olyan rabszolgánő boldogtalan életével és halálával kapcsolatban fogalmazza meg az ironiát, aki Jefferson leszármazottja volt. Douglass pedig megalkotta a fiktív rabszolgát, Madison Washington, aki arra használta a lázadás jogának az apa általi igenlését, hogy igazolja a rabszolgák forradalmát az Atyák fehér fiai ellen. Castronovo kétségbevonja azt az állítást, miszerint az 1776-os forradalmi ideológia alkalmazásával az afro-amerikaiakat befogadták volna a Bercovitch által leírt

nemzeti konszenzusba. Ellenkezőleg, érvel Castronovo: „Az elmúlás magyarázatul szolgál arra nézvést, hogy rabszolgasorban tartott és ellenállási diskurzusok miként ismétlik meg a tekintéllyel bíró diskurzusokat anélkül, hogy azonosulnának vagy behódolnának azon diskurzusok tekintélyének.” (194. o.)

Castronovo reményei szerint Melville, Lincoln, Brown és Douglass példaképekül szolgálhatnak nemzedéke számára, amely majd követni fogja a genealógiai ironia módszerét, amit ezek a férfiak használtak a 19. század közepén. Üdvözlí azt a módot, ahogyan aláásták a – saját szavaival élve – „monumentális kultúrát.” Úgy véli, hogy a szabadságról szóló nemzeti narratívának mindig ellentmondott a kulturális egyneműség narratívája. A nemzeti emlékművek, tájképfestészet és az Emersonhoz hasonló férfiak tájköltészetében általa felfedezett esztétika szerinte „egy olyan politikai élményt beszél el, amelyben az állampolgár-szubsjektum nem a természet színterébe, hanem a nemzettestbe épül be.” (110. o.) Castronovo egyenlőséget von az Ahab által a Pequot hajó legénységének megkegyelmezése érdekében alkalmazott misztikus rituálék és fizikai erőszak illetve a mi politikai vezetőink által használt, a konszenzus létrehozására irányuló módszerek között.

Íly módon Castronovo számára a szabadság tűnik a legfőbb értéknek, amellyel szöges ellentétben áll az organikus nép értéke. Mivel azonban Castronovo az Egyesült Államokat elszigetelve vizsgálja, nincs abban a helyzetben, hogy feltételezze: az a burzsoázia, amely Anderson szerint 1800 körül kulturális hegemoniára tett szert, egyaránt elkötelezett volt a szabadság és az organikus egység iránt. Lehetséges, hogy

mindegyik burzsoá kultúra, amikor domináns helyzetben van, magában hordozza ezeket az ellentétes értékeket. Ezt a képletet lehet felfedezni George Mossenek a burzsoá Németországról szóló történetében (*The Nationalization of the Masses*),⁹ Mary Poovey angol nacionalizmusról szóló művében: *Making a Social Body*,¹⁰ valamint Zeev Sternhell legújabb könyvében, amely a két világháború közötti időszak Franciáról szól: *Neither Right nor Left*.¹¹ Úgy vélem, ezeknek az értékeknek az egyesítését éltem át magam is 1943-44-ben, amikor azt tanították nekem, hogy a szabadságért harcoló katona vagyok, akinek egyúttal organikus részévé kell válnia az Egyesült Államok hadserege monumentális kultúrájának. Amikor 1952-ben megkaptam a doktori fokoza-

tomat, azt mondták, hogy a szabadság történetének kell lennem, és a történetírás konszenzusos iskoláját kell művelnem. 1947-re már tisztában voltam e helyzet ironiájával, amikor felfedeztem Carl Beckernek az 1920-as években az ironiáról és történelemtől kifejtett nézeteit.¹² Ugyanakkor Becker arra tanított meg, hogy az ironia nem helyettesítheti a kultúrát. Egyetértek vele abban, hogy a kultúra csak kultúrával helyettesíthető. Nincs kétségem afelől, hogy a mai Egyesült Államokban – éppúgy, mint 1789-ben – a domináns kultúra alapvetően burzsoá jellegű, és továbbra is remélem, hogy egy emberibb és igazságosabb kultúra fogja felváltani.

David W. Noble
(Fordította Vajda Zoltán)

⁹ Mosse, George: *The Nationalization of the Masses*. Ithaca, 1991.

¹⁰ Poovey, Mary: *Making a Social Body*. Chicago, 1995.

¹¹ Sternhell, Zeev: *Neither Right nor Left*. Princeton, 1996.

¹² Becker, Carl: *The Heavenly City of the Eighteenth-Century Philosophers*. New Haven, 1932.; Nelson, Richard: *Carl Becker Revisited: Irony and Progress in History*. Journal of the History of Ideas. (Spring 1987).

Számunk szerzői

Andorka Rudolf

Balassa Szilvia

Bódy Zsombor

Bükki Eszter

David W. Noble

Deák Ágnes

Ecsedy Ildikó

Farkas Zoltán

Hoffmann Zsuzsanna

Horváth László

Kovács Géza

Maróti Egon

Németh György

Novák Veronika

Pozsgai Péter

Jacques Revel

Sipőcz László

Sohajda Ferenc

Szíjártó M. István

Szoboszlai György

W. Salgó Ágnes

Wojtilla Gyula

szociológus, BKE, Budapest

egyetemi hallgató, ELTE, Budapest

PhD hallgató, ELTE, Budapest

egyetemi hallgató, ELTE, Budapest

történész, Minnesotai Egyetem, Minneapolis

történész, JATE, Szeged

történész, Budapest

történész, JATE, Szeged

történész, JATE, Szeged

történész, ELTE, Budapest

történész, Arad

történész, JATE, Szeged

történész, ELTE, Budapest

egyetemi hallgató, ELTE, Budapest

tudományos munkatárs, BKE, Budapest

történész, Párizs

egyetemi hallgató, Universität Wien

egyetemi hallgató, ELTE, Budapest

történész, ELTE, Budapest

egyetemi hallgató, ELTE, Budapest

klasszika-filológus, Budapest

történész, JATE, Szeged

A fordításokat Benda Gyula, Novák György, Sújtó László, Szíjártó István
és Vajda Zoltán készítette illetve ellenőrizte.

Beérkezett könyvek

Anton Czettler: Pál Graf Teleki und die Aussenpolitik Ungarns 1939–1941. (Studia Hungaria. Band 43.) Verlag Ungarisches Institut, München, 1996. 280 old. ISBN 3-9803045-9-0

Dénes Wildner: Ortslexikon der ehemaligen Gebiete des historischen Ungarns. Band I. Das Namenmaterial der Komitate im 20. Jahrhundert. (A történelmi Magyarország egykori területeinek helynévtára. I. kötet. A vármegyék névanyaga a 20. században.) Bearbeitet von Ralf Thomas Göllker (Studia Hungaria. Band 44.) Verlag Ungarisches Institut, München, 1996. 646 old. ISBN 3-9803045-7-4

Magyarország történeti helységnevtára. Zala megye (1773–1808) I–II. kötet. Központi Statisztikai Hivatal Könyvtár- és Dokumentációs Szolgálat. Budapest, 1996. 497 old. + térképmelléklet. ISBN 963 215 130 5

Statisztikai Szemle 75. évfolyam (1997) 2. szám

Magyarok a Kijevi Évkönyvben. A szövegeket válogatta, fordította, a bevezetőt és a kommentárokat írta Font Márta. (Szegedi Középkortörténeti Könyvtár 11.) Szeged, 1996. 350 old. ISBN 963 482 151 2

Váci egyházmegye. Összeállította: Patkóné Kéringer Mária. (Egyházlátogatási jegyzőkönyvek katalógusa 2.) Magyar Egyháztörténeti Enciklopédia Munkaközösség. Budapest, 1997. 136 old. ISBN 963 847 221 9

Székesfehérvári egyházmegye. Összeállította: Dóka Klára (Egyházlátogatási jegyzőkönyvek katalógusa 3.) Magyar Egyháztörténeti Enciklopédia Munkaközösség. Budapest, 1997. 127 old. ISBN 963 847 222 7

Sólymos Szilveszter: Szent Zoerard-András (Szórád) és Bende remeték élete és kultusza Magyarországon. (METEM-Könyvek 16.) Magyar Egyháztörténeti Enciklopédia Munkaközösség. Budapest, 1997. 176 old., 68 képmelléklet. ISBN 963 847 223 5

Iskolakultúra VII. évfolyam 2. szám

Történelemmetodikai tanulmányok. Szerkesztette és az előszót írta V. Molnár László. Tárogató Kiadó, Budapest, 1996. 174 old. ISBN 963 849 186 8

20. századi egyetemes történet

I. kötet 1890–1945-ig. Szerkesztők Diószegi István, Harsányi Iván, Krausz Tamás, Német István, Korona Kiadó, Budapest, 1997. ISBN 963 903 627 7

II. kötet 1945–1995-ig Európa. Szerkesztők Diószegi István, Harsányi Iván, Német István, Korona Kiadó, Budapest, 1997. ISBN 963 903 619 6

III. kötet 1945–1995-ig Európán kívüli világ. Diószegi István, Harsányi Iván, Német István, Korona Kiadó, Budapest, 1997. ISBN 963 903 613 7

AETAS előfizetői felhívás 1997.

Tisztelt Olvasóink!

Lapunk 1997-es évfolyamában ismételten három tematikus szám megjelentetését tervezzük. Az első — duplaszám — a középkortörténet témaköréből merít, s egyebek mellett az uralkodói-, világi hatalom szakrális alátámasztásának kérdéseit vizsgálja. Ezt követően egy 17–19. századi művelődéstörténeti számot jelentetünk meg. Ez évi utolsó kötetünk témája az ortodoxia-egyház történet (egyházszakadás, kolostortörténet). *Határainkon túl* rovatunkban bemutatjuk Kosztolnyik Zoltán, John R. Lampe és Halil İnalcık történészeket, s tovább folytatjuk *Elmélet és módszer* rovatunkat hazai és külföldi szerzők elméleti jellegű írásainak közlésével.

A nyomdai és technikai árak jelentős emelkedése miatt a szerkesztőség kénytelen emelni a lap árát. Ezek után a folyóirat ára:

éves előfizetési díj	800 Ft
egy számot megrendelőknél	200 Ft + postaköltség
könyvesbolti vásárlóknak	240 Ft.

A folyóirat a következő címeken rendelhető meg:

AETAS Könyv- és Lapkiadó Egyesület

6701 Szeged, Pf. 1179.,

e-mail: aetas@jate.u-szeged.hu

CONTENTS

Essays

- Egon Maróti: Aristotle's view of juvenile competition sports as reflected in the sources 5
- László Horváth: From the workshop of Athenian democracy 20
- György Németh: Critias. The intellectual development of a writer turned politician and tyrant 37
- Ildikó Ecsedy: Trade on the Silk Road: Nomadic intermediation on the Iranian steppe between China and Rome 57

Workshop

- Gyula Wojtilla: Observations on a remarkable model of the Indo-Aryan migration 68
- Zoltán Farkas: Cui prodest... On postmodern historiography 80
- Zsuzsanna Hoffmann: Land ownership in ancient Rome 89

Recollection

- Sailing round the Red Sea from Alexandria to India (Translated, and edited, with an introduction, by Ágnes W. Salgó) 97

Perspective

- „Research has shown that birth control appeared in Hungary as early as 1790.” Interview with Rudolf Andorka 111
- Rudolf Andorka's works in historical sociology and demography 121
- Rudolf Andorka: Household systems and the life of the elderly in 18th–19th-century Hungarian villages 128

Theory and method

- István M. Szíjártó: What is microhistory? 157
- Selected bibliography 183

King of the thieves? (J. C. Holt: <i>Robin Hood</i> . London, 1989.) Eszter Bükki	186
Salem possessed. (Paul Boyer–Stephen Nissenbaum: <i>Salem Possessed</i> — <i>The Social Origins of Witchcraft</i> . Cambridge–Massachusetts, 1974.) György Szoboszlai	192
The rise and fall of the knights. (Georges Duby: <i>Le dimanche de</i> <i>Bouvines</i> . Paris, 1973.; Barbara W. Tuchmann: <i>Távoli tükrő a</i> <i>szerencsétlen XIV. század</i> . Bp., 1987.) Veronika Novák	197
The cheese and the worms. (Carlo Ginsburg: <i>A sajt és a kukacok</i> . <i>Egy XVI. századi molnár világképe</i> . Bp., 1991.) Zsombor Bódi	201
Paranoid clergymen, bulls buried alive and other stories of the bizarre. (David Warren Sebean: <i>Power in the Blood</i> . Cambridge, 1984.) Ferenc Sohajda	207
The wife of Martin Guerre; or <i>cherchez la femme</i> . (Natalie Zemon Davis: <i>The Return of Martin Guerre</i> . Cambridge, 1983.) Szilvia Balassa	212
Jacques Revel: Microlevel research and the construction of social phenomena	217
<i>Reviews</i>	
A new synthesis of Roman common law. (Zlinszky János: <i>Ius</i> <i>publicum</i> . Római közjog. Bp., 1994.) Zsuzsanna Hoffmann	238
On Hungarian history in foreign eyes. (Jörg K. Hoensch: <i>A His-</i> <i>tory of modern Hungary 1867–1994</i> . London and New York, 1996. Second edition) Ágnes Deák	242
Expelled and deported. (Emilia Hrabovec: <i>Vertreibung und Ab-</i> <i>schub</i> . Deutsche in Mähren 1945–1947. Frankfurt am Main, 1995.) László Sipőcz	249
A noble initiative. (Henri H. Stahl: <i>A régi román falu öröksége</i> . Bp., 1992.) Géza Kovách	255
Give me liberty, and give me slaves. (Russ Castronovo: <i>Fathering</i> <i>the Nation</i> . American Genealogies of Slavery and Freedom. Berkeley and Los Angeles, 1995.) David W. Noble	258
The authors of this number	263
Books received	264
Call for subscription	265

Az AETAS történettudományi folyóirat. Megjelenik évente négy alkalommal. Kiadója az AETAS Könyv- és Lapkiadó Egyesület. A lap főként történeti tárgyú tanulmányokat, forrásokat, kritikákat, ismertetéseket, interjúkat közöl, de szívesen fogad írásokat a társadalomtudományok más ágaiból is.

* * *

Az AETAS megjelenését döntően alapítványi támogatás teszi lehetővé. Az AETAS több vagy akár egy száma is megrendelhető a szerkesztőség címén. A folyóirat előfizetési díja egy évre 400 Ft. A lap ára egy szám megrendelése esetén 100 Ft+postaköltség, könyvesboltban 120 Ft.

* * *

Az AETAS-t a szerkesztőség terjeszti. A lap megvásárolható:

Budapest: Magiszter Könyvesbolt, V. ker., Városház u. 1.; Balassi Könyvesbolt, II. ker., Margit utca 1-3.; Eötvös Könyvesbolt, V. ker., Kecskeméti u. 2.; Litea Kft., I. ker., Budavár, Hess A. tér 4.; Írók Boltja, Parnasszus Kft., Andrássy út 45.; Atlantisz Könyvesbolt, V. ker., Váci utca.

Szeged: Katedrális Bt.: Sík Sándor Könyvesbolt, Oskola u. 27., Könyv- és Jegyzetbolt, Dugonics tér 12.; Móra Könyvesbolt, Kárász u. 5.; Egyetemi Könyvtár, Egyetem u. 2.; JGYTF Kiadó Jegyzetbolt, Boldogasszony sgt. 6.; Idegennyelvű Könyvesbolt, Kárász u. 22.; Tolkien Könyvesbolt, Kossuth L. sgt. 1.

Debrecen: Egyetemi könyvtár, KLTE főépület fsz. Egyetem tér 1.

Miskolc: Két Könyvész Kft., Miskolc-Egyetemváros.

Pécs: Szövegbolt, Ifjúság u. 6.; Egyetemi Könyvesbolt, Mátyás király u.

Székesfehérvár: Jókai u. 4. Könyvkereskedés, Jókai u. 4.

Szombathely: Savaria Könyvesbolt, Mártírok tere 1.

* * *

Kiadja az AETAS Könyv- és Lapkiadó Egyesület

6701 Szeged, Pf. 1179.

Telefon: 62/454-000/3297

e-mail: actas@jate.u-szeged.hu

<http://www.lib.jgytf.u-szeged.hu/actas/>

Felelős kiadó: Deák Ágnes

A szerkesztőség titkára: Homonnai Sarolta

Olvasószerkesztő: Benkes Réka

Technikai szerkesztő: Dávid Tamás

A borítót tervezte: Szekeres Ferenc

Nyomdai munkálatok: Délmagyarország Könyv-, Lapkiadó és Nyomdaipari Kft., Szeged.

ISSN 0237-7934

Bolti ár: 120,– Ft

Előfizetőknek: 100,– Ft

„Mitikus történet felhasználása egy külpolitikai konfliktusban egy állam felségjogainak történeti igazolására korántsem egyedi jelenség. A mítoszok ugyanis a korban egyet jelentettek a görögök homályba vesző, de mindannyiuk által elismert és tiszteletben tartott korai történelmével. Az érvek mitikus megalapozása rendkívül sokat nyomott a latban, ezért lépten-nyomon történtek kísérletek kedvező mítoszvariánsok kialakítására az éppen aktuális politikai érdekek szerint.”

Horváth László tanulmányát számunk 20–36. oldalán olvashatják.